

Advies van de sectorraad Kunsten en Erfgoed

Reglement voor het toekennen van eregelden aan oudere kunstenaars met een uitzonderlijke verdienste binnen het kunsten- of letterenveld

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media wordt gevraagd een advies te formuleren bij het reglement voor het toekennen van eregelden aan oudere kunstenaars met een uitzonderlijke verdienste binnen het kunsten- of letterenveld. De sectorraad adviseert schriftelijk en brengt volgend advies uit op 15 september 2008.

ADVIES

Het bieden van ondersteuning aan verdienstelijke kunstenaars en schrijvers die op oudere leeftijd in financiële moeilijkheden geraken, is een waardevol initiatief. De sectorraad wijst er wel op dat dit systeem in principe uitdovend zou moeten zijn. Sinds enkele jaren kan men immers gebruik maken van het ‘Kunstenaarsstatuut’, dat bescherming biedt tegen een aantal sociale risico’s.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft verder een aantal bedenkingen bij het voorliggende reglement. Dit advies gaat eerst in op het financiële aspect van de zaak. Daarna stelt de raad enkele vragen ter verduidelijk wat betreft de selectie van de kunstenaars en schrijvers die in aanmerking komen.

1. Financiële aspecten

1.1 Kunstenaars en schrijvers met financiële zorgen

In de inleiding van het ontwerp van reglement lezen we: *‘De laatste jaren wordt de kunsten- en letterenwereld steeds vaker geconfronteerd met verdienstelijke kunstenaars en schrijvers die op oudere leeftijd in financiële moeilijkheden geraken.’* Het reglement gaat echter nergens verder in op deze ‘behoefte’ van oudere kunstenaars en schrijvers. De sectorraad vraagt garanties dat deze gelden inderdaad enkel toekomen aan kunstenaars en schrijvers die daadwerkelijk financiële problemen hebben. In dat verband kan inspiratie gezocht worden bij

de regeling die geldt voor werkbeurzen bij het Vlaams Fonds voor de Letteren, waar een inkomensgrens is vastgesteld en waarbij de subsidie nooit meer kan bedragen dan het verschil tussen het netto belastbaar inkomen en deze inkomensgrens. In ieder geval moet er rekening gehouden worden met de middelen die een kunstenaar of schrijver ter beschikking heeft. In dit opzicht is het dan ook vreemd dat men niet zou toelaten dat kunstenaars of schrijvers zelf een eregeld aanvragen: zij kunnen immers inschatten of zij al dan niet aan de inkomensvereisten voldoen.

Aansluitend is het volgens de sectorraad aangewezen om de continuïteit, die wordt mogelijk gemaakt in artikel 10, te versterken. Immers, een kunstenaar of schrijver die op zijn 65ste in financiële moeilijkheden zit, zal die wellicht op zijn 66ste niet opgelost hebben.

Advies

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt voor om in artikel 1, 1° het element 'behoefte' toe te voegen.

In artikel 10 moet volgens de sectorraad een inkomensgrens geïntroduceerd worden. Aansluitend kan dit artikel als volgt aangevuld worden: '*Het verdient aanbeveling dat kunstenaars en schrijvers dit eregeld opnieuw zouden krijgen voor zover zij de inkomensgrens blijvend niet halen.*'

1.2 Hoogte van de eregelden koppelen aan het inkomen en de index

De hoogte van de eregelden wordt in artikel 10 van het reglement vastgelegd op jaarlijks €7.500 per begunstigde. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is echter van mening dat het vastleggen van een statisch bedrag niet tegemoet komt aan de noden waarin afzonderlijke kunstenaars en schrijvers kunnen verkeren. Het invoeren van het inkomen van de kunstenaar of schrijver als criterium laat toe om het bedrag dat wordt toegekend beter af te stellen op de daadwerkelijke behoeften.

Bovendien is de sectorraad van mening dat de bedragen, vermeld in het reglement, moeten gekoppeld worden aan de index.

Advies

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt voor om de hoogte van de eregelden te koppelen aan het inkomen van de kunstenaar of schrijver. Dit zou kunnen door een minimum- en maximumbedrag in te voeren, dat kan worden toegekend afhankelijk van de nood waarin de kunstenaar of schrijver verkeerd.

De sectorraad vraagt tevens volgende toevoegingen:

In art. 7: '*De commissieleden ontvangen [...] een reisvergoeding van 25 eurocent per kilometer, geïndexeerd*;

In art. 10: '*Het eregeld bedraagt minimum €... en maximum €..., geïndexeerd*'.

2. Wie komt in aanmerking?

2.1 Toekenningvoorwaarden

Wat betreft de voorwaarden en criteria waaraan een kunstenaar of schrijver aan moet voldoen om in aanmerking te komen voor het ontvangen van een eregeld, vraagt de sectorraad een aantal verduidelijkingen.

- 2.1.1. De regeling lijkt enkel bedoeld voor scheppende kunstenaars en schrijvers. Waarom niet voor de uitvoerende kunstenaar en schrijvers (vb. vertalers), waar de nood even groot kan zijn?
- 2.1.2. Artikel 2 van het reglement spreekt van ‘uitzonderlijke verdiensten’. Hier zou kunnen verduidelijkt worden dat het niet enkel kan gaan over kunstenaars en schrijvers die uitzonderlijk verdienstelijk waren, maar ook om kunstenaars en schrijvers die nog steeds verdienstelijk zijn maar ten gevolge van markt en/of ouderdom moeilijker opdrachten kunnen binnen rijven.
- 2.1.3. Hierboven is reeds aangehaald dat het element ‘behoefstig’ moet worden toegevoegd aan de voorwaarden, gekoppeld aan een inkomensgrens. De term kan gedefinieerd worden in art. 1.
- 2.1.4. De sectorraad stelt zich de vraag of het mogelijk is een extra voordeel, bijvoorbeeld het verdubbelen van het eregeld, te voorzien voor kunstenaars en schrijvers die bereid zijn hun archiefdocumenten aan de Vlaamse Gemeenschap ter beschikking te stellen. Het gaat dan om documenten die zij hebben opgemaakt, ontvangen en bewaard in verband met hun werk en die van belang zijn voor de latere studie van hun werk, bijvoorbeeld typoscripten, manuscripten, gecorrigeerde drukproeven, voorbereidende notities of tekeningen, kladjes, notitieboekjes, correspondentie met uitgevers of galeriehouders, met bevriende kunstenaars, met critici, door hen verzamelde persknipsels, interviews of voorbereidende notities in verband met interviews, eventueel ook boekhoudkundige documenten.
De sectorraad waarschuwt daarbij meteen voor elke verandering van het fiscale statuut dat daarvan het gevolg zou kunnen zijn: in geval van een tegenprestatie gelden er immers geen fiscale vrijstellingen. Deze piste verdient volgens de sectorraad verdere uitdieping.
- 2.1.5. In artikel 6 van het reglement worden als onderscheidende criteria het belang binnen de eigen sector, de cultuurhistorische waarde en de (inter)nationale uitstraling beklemtoond. De sectorraad is van mening dat er hier een dimensie vergeten wordt, namelijk die van de intrinsieke waarde en betekenis van de kunstenaar voor de actuele gemeenschap. Wellicht uit zich dat vaak in uitstraling en cultuurhistorische waarde, maar niet altijd. De sectorraad vraagt aandacht voor dit bijkomende criterium.

2.2 Schottenloos voordragen

De paragraaf in artikel 7 van het reglement die bepaalt dat de commissie per sector een minimaal en maximaal aantal personen moet voordragen, zal volgens de sectorraad beperkend werken. Deze regel houdt immers geen rekening met de mogelijkheid dat er in het ene jaar

minder kunstenaars uit sector x in aanmerking kunnen komen en meer uit sector y, en het volgende jaar misschien omgekeerd. De tekst gaat zo regelrecht in tegen het concept van een schottenloos beleidsgebied, een hoeksteen van het Kunstendecreet.

Advies

Om schommelingen te kunnen ondervangen, vindt de sectorraad het niet aangewezen om een minimaal en maximaal aantal personen per sector voor te stellen die in aanmerking komen voor het ontvangen van een eregeld. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt daarom voor om ‘schottenloos’ te werken en doet daartoe volgende toevoeging aan artikel 7: *‘De commissie draagt minimaal 20 en maximaal 30 personen voor die in aanmerking komen voor het ontvangen van een eregeld, waarbij enerzijds een evenwichtige verdeling tussen de sectoren en anderzijds de behoefte en de toekenningvoorwaarden vermeld in hoofdstuk 2 in acht worden genomen.’*

3. Besluit

De voorliggende tekst roept een aantal cruciale vragen op en maakt een onrijpe indruk. Er moet nog veel uitgeklaard worden, want in deze vorm stoot hij op fundamentele tegenwerpingen.

Brussel, 15 september 2008

Johan Thielemans, voorzitter
Chantal De Smet, ondervoorzitter
Hanne Schuermans, secretaris